

ההתקפות

במהלך

ה שבוע הפרנו את הכפפות מידינו. קמנו ואמרנו את דעתנו על המנהיגות הכלכלית של ה מינהס ספיר — דברים חריפים שכדוגמתם לא נשמעו בכנסת מזה שנים רבות. לא עשינו זאת בהיסח הדעת. קדמו לכך התייעצויות נוקבות. בסוף הסקנו מסקנה ברורה: ספיר ושות' מסכנים כיום את עתיד המדינה לא פחות מכפי שסיכנו אותו שמעון פרס ושות' בראשית 1956, כאשר הכרנו עליהם מלחמה מעל עמודי השבועון המסויים.

נאומנו הראשון (ראה הסגרת בעמוד זה) היה מוקדש לחילופי השרים צדוק-שרף. היה זה ויכוח סיעתי, ונציגי כל הסיעות דיברו בזה אחר זה, לפי גודלן. כשהגיע תורנו, דיברנו בנוכחות ראשי הממשלה וכשלושים חברי-כנסת — בהעדרו של ספיר עצמו.

תוך דקות נפוצה בבניין השמועה כי אירע משהו. באותו יום, ולמחרת, ניגשו אל אמנון זכרוני ואלי עשרות חברי-כנסת מכל הסיעות, ובעיקר מסיעות גח"ל ורפ"י, ובייכרו על הנאום. "סוף-סוף נאמר כאן מה שצריך היה להיאמר!" אמרו המברכים, אשר סיעותיהם שלהם הסתפקו בנאומים שיגרתניים.

אבל רק צל קלוש מכל זה חדר לעתונות. כלל מקובל הוא אצל כל העיתונאים בכנסת שעליהם לצטט בזה אחר זה את כל הנאומים, אם היו דבריהם חשובים ואם לא. בלי קשר לרושם שהם מעוררים בכנסת עצמה. חלק מן הכתבים אף מקציבים את המקום לסי גודל הסיעות. כך יכול נאום משעמם וחסר חשיבות של סיעת גח"ל, למשל, לתפוס בעתון פלוני שטח גדול, ונאום סנסציוני של נציג סיעה קטנה, שהסיעה את הבית, ייזכר בחצי משפט. מעניין, על כן, לראות איך השתקף נאומנו זה — הכרזת-המלחמה הגלוויה על פינחס

ספיר — בעתונות היומית למחרת היום. להלן הדיחה במלואו:

● **דבר:** א. אבנרי (העוה"ז) שאל מדוע לא התפטר השר פ. ספיר במקומו של ח. צדוק, הוא האשים את פ. ספיר בנשיאת אחריות אישית לפרשת סומרפיק, ובתיכנון מדיניות כלכלית כושלת, ותבע את התפטרותו. כן הביע עער על נכונות ז. שרף לקבל את משרד המיסחר והתעשייה, ותבע יצירת מישרת שר לתיכנון כלכלי בדרג סגן-ראש-ממשלה.

● **הארץ:** "לטובתו של מר שרף, נצביע נגד מינויו" — אמר מר א. אבנרי (העוה"ז), שהטיל בהמשך דבריו את האחריות האישית למשבר הכלכלי על מר ספיר וקרא לו להתפטר.

● **הצופה:** סוביי-אבנרי-מיקוניס דיברו נגד מדיניותה של הממשלה הזאת. השני אמר ש, לטובתו של צדוק, אנו מצביעים נגדו. (זוהי, חוץ מהכל, שגיאה).

● **למרחב:** כן דיברו י. קרגמן, א. אבנרי, ש. מיקוניס, ת. טובי ומ. פרדש.

● **על המשמר:** א. אבנרי (העולם הזה) הצביע למנות שר לתפקיד של סגן ראש-ממשלה לתיכנון כלכלי.

● **מעריב:** ח"כ א. אבנרי (העולם הזה) הציג שאלה: "מדוע דווקא השר צדוק? מדוע לא השר ספיר?" ובפנותו אל ספיר, שלא נכח באולם, אמר: "אתה אחראי לשיטה הכלכלית שאין לה דוגמה ושם בעולם, שתיכנס לטפרי הכלכלה תחת השם, ספיריזם, בולמוס יצירה ללא חשבון, גזירת סרטים והשקת-אניות כמטרה בפני עצמה, החלפת התיכנון האובייקטיבי באינטואיציה אישית — אינטואיציה שהוכיחה את עצמה כמצפן כוזב." הוא תבע את מינויו של שר לתיכנון כלכלי... שיתן כיוון ויעד לכלכלה הישראלית."

להלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי בדיון על התפטרות השר צדוק וצירופו של ח"כ זאב שרף לממשלה במקומו.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.

יש לנו אהדה אישית רבה לחברי-כנסת זאב שרף. על שום אהדתנו זו, אנו מתנגדים להכנסת ראשו למיטה החולה של ענייני משרד-המיסחר-והתעשייה. לטובתו, נצביע נגד זה.

התפטרותו של השר חיים צדוק — אשר גם לו אנו רוצי שים אהדה אישית — היא מוזרה ביותר. השר צדוק והשר ספיר לא השתח ביניהם, אחד מהם — לפחות אחד מהם — היה צריך ללכת.

השאלה הגדולה היא: מדוע דווקא השר צדוק? מדוע לא השר ספיר?

השר ספיר לא זו בלבד שלא התפטר, אלא הוא גם הנהנה העיקרי מן ההתפטרות הזאת. הוא שנהג לפי הכלל: צדוק, צדוק תרדוף. הוא שעמדנו בממשלה התחזקה באופן ניכר עם התפטרותו של השר צדוק, לגבי חסידיו של השר ספיר, התפטרותו של השר צדוק מהתה סרתו של מיכשול בדרכו של ספיר אל ראשות המפלגה ואל ראשות הממשלה.

אכן, מהיום שוב לא יתכן ספק, כי אמנם כל שרי ישראל שווים, אלא שהשר ספיר שווה הרבה יותר מכולם.

אתה, מר ספיר, אחראי אישית!

ואנו שואלים שאלה משהו: מדוע?

כמה זכה השר ספיר? מה מזכה אותו ב-עמדת-מפתח זו?

אנו מפנים שאלה זו לשר ספיר עצמו. אמנם אין הוא נוכח כאן. איני רוצה לדבר מאחורי גבו, אדבר אליו כאילו היה כאן.

אתה, השר ספיר, היית שר-המיסחר-והתעשייה. למעשה, מעולם לא חזלת להיות שר-המיסחר-והתעשייה.

אתה אחראי אישית לכל מה שנעשה עלי ידי משרד זה.

ברגע זה עומדת הארץ כולה בצילה של שערורית סומר-פין — שערוריה שאין דומה לה מיום ששעורו שערוריות כלכליות במדינת ישראל. עוד נדבר על כך מחר — ויש הרבה מה לדבר. היום נאמר רק זאת: אתה נושא באחריות אישית לפרשה זו. וזוהי הרי רק פרשה אחרונה ואקטואלית. **דרכך, כשר בשני המשרדים, דומה לשרה קטל כלכלי. היא זרועה חריבות כלכליות.**

הנוכחי את גימני לוי ואת מפעלי הטכסטיל? הנדבר על פרשת אילין ושרשת שערוריות צי-5? הנדבר על אלף ה-מיליונים, ששמנו וגדלו בחממה הפרוטקציוניסטית שאתה היית אחד מאדריכליה הראשיים?

אתה אחראי לשיטה הכלכלית שאין לה דוגמה ושם בעולם, שתיכנס לספרי הכלכלה תחת השם "ספיריזם".

בולמוס יצירה ללא חשבון. גזירת סרטים והשקת אוניות כמטרה בפני עצמה. החלפת התיכנון האובייקטיבי באינטואיציה אישית — אינטואיציה שהוכיחה את עצמה כמצפן כוזב. אתה אחראי לתיכנון עירור הפיתוח, שבהן יושבים היום אלפים על המזודות, או עומדים בתורים בקונסוליות של קנדה, של צרפת, ואפילו של ברית-המועצות.

אתה אחראי למצבו של משרד-המיסחר-והתעשייה, שעד עצם היום הזה אין בו זכר

"למען השם: לך!"

בענייני כלכלה, וכי אתה לבדך מגלם בגופך את כל היידע, וכל ההבנה, וכל החוכמה הכלכלית!
יש לומר לך, כמו שאמר אוליבר קרומוול בהזדמנות היסטורית: "למען השם, לך!" כי טרם יהיה מאוחר מדי.
אם על הכנסת לבחור בין השר ספיר לבין השר צדוק — מוטב היה לבחור בשר צדוק.

פתקים-של-שבת מכפר-סבא

אל ייחשב הדבר כהצדקת דרכו של השר צדוק. הוא הציג כמה וכמה דברים נכונים: צימצום החממה הפרוטקציוניסטית, קביעת מיבחנים אחידים, היסול מיעולים כושלים חסרי תוחלת, שלילת השיטה של פתקים-של-שבת מכפר-סבא.

אולם זהו רק חלק מהדרך לריפוי, ולצערנו לא הגיש השר צדוק תוכנית כלכלית אלטרנטיבית.

במציאות של ישראל אי אפשר לחסל מיעולים ולפלוט עובדים, אם אין תוכנית-אב כלכלית, שתבטיח את העסקתם מחדש, והעברתם המסודרת מיעול למיעול. ואילו משרד המיסחר-והתעשייה כלל לא היה מסוגל לגבש תוכנית כזו. הרי אין לו אפילו הנתונים לכך!

ממילא לא היה טעם בהצעת השר צדוק לפיחות מוסווה. כבר היה פיחות במדינה — מה הוא עוד?

כבוד היושבת ראש, אנו מצטערים על נכונותו של חבר-הכנסת שרף לקבל את תפקידו של השר צדוק בתנאים אלה. לא הובטח לו שינוי של ממש, ואילו הובטח לו, לא היתה בהבטחה זו כל ממש. כי שינוי אינו יכול להיות חלקי. מה שדרוש הוא שינוי כללי.

דרוש שר עליון לתיכנון כלכלי, בדרגת סגן-ראש-ממשלה, שיעמוד מעל לשר האוצר וגם מעל לשר-המיסחר-והתעשייה. שר שינצח על צנת יעיל ומדעי של מחקר ותיכנון, שיעבד תוכנית-אב, שיתן כיוון ויעד לכלכלה הישראלית.

בהעדר כל אלה, לא יוכל השר שרף להיות אלא איש ביצוע של השר ספיר. אם לא יתחכך בו, יתנחלו העניינים בין המשרדים כשורה, כשמשרד אחד אינו, למעשה, אלא מחלקה של המשרד האחר. ואם יתחכך בו, יצטרך גם השר שרף ללכת, ויתפנה מקום לחברי-כנסת אחר של מפא"י, לפי תורנות.

הבראת המשק — שביתת הנשק

כבוד היושבת-ראש, כמו בכל ויכוח כלכלי, אנו חוזרים ומתריעים:

אין תיכנון כלכלי, ללא תיכנון מדיני. אין הבראה למשק, כל עוד לא יושבת הי נשק. אין פתרון בטוח-הארץ, וזאת השלום. בשבוע שעבר עמדו על במה זו, ומול רוב עויין וקנאי אמרנו: פעולת סמוע היתה מישנה טראגי. עבר פחות מ-שבוע, והנה מוכח הדבר לעיני כל. שרתנו את אויבינו, עזרנו לשוקיירי, גרמנו להורמת נשק חדש לירדן, קוממנו נגדנו את ידידינו בעולם, התחקנו מן השלום — ועל כן גם מן העצמאות הכלכלית.

כאן כבר אין עניין לשר זה או אחר. זה עניינה של ממשלה — של מישטר. זהו הקובע, ועל רקע גודל זה, אין משמעות רבה לבואו של שר סימפאטי אחד במקום שר סימפאטי אחר.

אוליבר קרומוול אגרש את יריבו

למחקר של ממש, שיאפשר תיכנון של ממש.

עד היום אין למשרד מושג מה מחירו של הדולר הנחסף בכל מיסעל ובכל ענף שהוא; עד היום אין איש יודע אילו ענפים יכולים אי-מעם להיות ריווחיים ואילו לא.

אילו בא היום בנקאי שחייצי, אפילו אחרי פרשת סומרפין, והיה מלה ללו מיליארד דולארים, הרי משרד-המיסחר-והתע"י שיה לא יכול היה כלל לדעת היכן כדאי להשקיעם — ולא היתה ברירה אלא למסרם לאינטואיציה שלן. להקמת סומר-פינים או מפעלי גימני לוי חרשים.

הרי כך ביזבזנו חלק ניכר מעשרת המיליארדים שורמו הנה, או נמצאו כאן לרשותך.

ואחרי כל אלה, אתה עוד מעז לבוא לכנסת ולהכריז, ביולול תהומי, כי כל מי שאינו מסכים עמך הוא בור